

סימן ב.

בענין פטור ערוה מיבום ונאסרה עליו בשעת נפירה.

א) בדף ג': עממא דכתב רמחמא עלי' הא לאו הכי ה"א אחוה אשה מייבמה וכו' ופריך הא אין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת, וקשה מאי פריך הא מדין אין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת לא היה ידעי' דערוה יש לה דין פטור בהגפילה ואיסור אשת אח ונס רפי' דין ערוה פקע זיקה, ועוד דא"כ נהי דלא דמי מ"מ בדיעבד אם בא עלי' הרי קיים מעוט יבום ודין דמלוה הבאה בעבירה הא לא שייך גבי יבום משום דמלוה הבאה בעבירה לא שייך רק היבא דהמעשה היא כמלוה אבל הכא דממלוה הוא רק הקנין וא"כ לא שייך גזיה דין מלוה הכב"ע דפ"ס הקנין איבא וממילא יש בה קיום מלוה.

והנה יש מרביותיו האחרונים שאוכריס דשייך ביבום דין מלוה הבאה בעבירה, והנה הא ודאי דיש מעוט כאלה דל"ס בכו דין מהבב"ע, והיינו מעוט כמו הבנה אבידה והשבת גזילה דהמלוה הוא רק שהיא מושבת האבידה והגזילה ולא דין מעשה המלוה דנאמר דמעשה המלוה היא בעבירה, וביבום יש לחקור, האם נאמר דהמלוה הוא רק הקנין, או דנאמר דדין יבום הוא מעשה היבום אלא דמעשה מלוה זו הוה הקנין, ואם נאמר כן נמלא דכל שאין זה מעשה המלוה אין זה קנין וכ"ס זה הלוי ג"כ דין דמלוהב"ס אי שייך גבי יבום, והנה לגבי מאמר לב"ס דנאמר מולקחה פשט דהקנין הוא המלוה ולא דמעשה המאמר הוא דין המאמר, ופשט דאם עושה ע"י שליח את המאמר ודאי א"ל לעשות שליח מל מעשה המלוה כשארי שליחות של מלוה ולא בני רק שליחות לקנין, ואולם בביאור דין יבום לריך עיון, ולכאורה ראוי מראשיתו למטע קטן מן קנין יבום, והא אם נאמר דמעשה מלוה יבום הוא דין יבום וא"כ הא דמי לאוכל מלה בשפה שהוא קטן וקיייל דלריך לאכול שיהא כשיגדיל דאין זה מעשה מלוה כשעושה בשפה דהוא לאו בר חיובא, ובפ"כ דדין יבום הוא רק לעשה קנין וגם ממח דקיי"ל דאם בא עלי' בגדסה קנאה ולא אמרי' דהוה מלוה הבא בעבירה מוכח כג"ל, וא"כ קשה מאי פריך מהא דאין עול"ס שיש בו כרת.

ואין לומר דהכא ל"ס מעוות יבום משום דעיקר מעוות יבום הוא הקנין והרי חייבי כריעות אם לא דמי הא לא תפסי קידושין וא"כ אין היבום קונה וממילא פקע זיקה וקאי על ביאתו באיסור אשת אח, זה אינו, דמ"מ לא גרע מיבם קטן הבא על יבמה גדולה דתגדלנו (ברך ק"א.), דהרי חזינן דאשת איש דלא תפסי קידושין ומ"מ אין זה דין בהויקה כמו שכתבו הפוס' (ברך ע"ו.) שמי סכרות דאיסור אשת איש אין לה דין להפקיע זיקה וצדדי' שלא יתחייב משום איסור אשת אח כיון דאינה דין כלל בהויקה והוי' רק מניעה בעלמא וא"כ קשה דכלא גזיה' דעלי' לא יתחייב על ביאתו רק איסור אחוה אשה ולא כרת דאשת אח וא"כ מאי מקשה הגמ'.

ב) ופשוט דקושיא בגמ' הוא דלמ"ל קרא דעלי' ולרור מאמר דידעי' זה מנוב"כ דלקחת דמדמתיב אם לא יתפון האיש לקחת דלפינן מינה (ברך כ"ו.) דכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליה ידעי' דאיסור ערוה מפקיע זיקה, והנה מסקינן בגמ' דאילטרדין קרא למיסר לרה, ונראה דלפי המסקנא יש ב' דיני ערוה, האחד, מנוב"כ דלקחת, והשני מפלי' ולרור, דבר דלפינן מנוב"כ דלקחת אינה יכולה לפטור לרחה דאף

דיש לה דין להפקיע זיקה יבום וחליה, ומדלכה זיקה ממילא קאי אח"כ באיסור אשת אח מ"מ אין דין זה אופרת הגפילה וצדדי' גם האיסור אשת אח גופי' אין עליו דין ערוה עד שאיסור אשת אח גופי' יהי' פוער אשת עלמה ואח לרחה מיבום וחליה, והוי ערוה כוו כאשת אח שלא במקום מלוה דנראה דאין עליו דין ערוה לפינן פטור יבום ונראה ונדלקמן, והדין השני הוא דין דלרור דערוה כוו פטורת לרחה דהוא דין פוער ואוסר בהגפילה, דגזיה' דלרור הוא דפי' נפילת ערוה יש לה דין שפוערת ואוסרת הגפילה וצדדי' נעשה גמי האיסור אשת אח ערוה והערוה דאשת אח גופה גמי שפוערת אשת עלמה ואח לרחה, ואף דלפי המסקנא לכאורה כל הנך דהוינן בכלל דלקחת יבום גם בכלל דעלי' ולרור מ"מ נראה דגם עתה יש אופן דלא הוי בכלל דלרור ומ"מ בכלל דין דלקחת הוינן.

דהנה הפוס' (ברך י"ו.) גזיה' לעולם כתבו בחירולס דבעלת הנאי היינו כדאמר לה ה"ז נשך ע"מ שלא תנשאי ולא תבעלי לפניי אינה פוטרת לרחה משום דכיון דמגורשת נמורה היא אין עלי' איסור ערוה דלא דמי ללחות אשה, דמח"כ עכשיו אינה ערוה, ואם תחייבם לא מהי' אשת המת כלל, אולם לענין היא עלמה מוכח מהפוס' סם דפטורה מן החליה ומן היבום אפי' דאינה שמה ערוה מכיון דעכ"פ אינה עולה ליבום אפי' לחליה, ומכבר הימים שאלתי פי מ"ר קדוש ישראל זיע"ל דא"כ יפטור האיסור אשת אח את כלרה מכיון דא"כ לחליה הייא ערוה מסי' אשת אח גם קודם היבום, ומי' לי דאיסור זה דאשת אח ודאי לא תשיב ערוה מכיון דרק ע"י דא"כ ליבום אפי' לחליה וזינה נפלת, נעשית ממילא אסורה באיסור אשת אח, ולא ע"י דיש דין פטור בהגפילה, דהא מכיון דאינה ערוה שמה ליבא פטור ואיסור בהגפילה מקרא דלרור, אלא ע"י דליבא נפילה אסורה ממילא באיסור אשת אח, איסור זה דאשת אח ודאי אין לו דין ערוה, ולא דמי לאשת אחיו שלא הי' בעולמו דהוי ערוה לפטור לרה דהתם נגמה אסורה דין ערוה בהגפילה והוי בכלל דין דלרור משא"כ הכא דליבא שום דין ערוה בהגפילה דהא מגורשת נמורה היא אלא דדיבא דנפקת הויקה ומדנפקת הויקה ממילא הייא באיסור אשת אח, אין להאיסור אשת אח דין ערוה לענין לפטור לרה, ואפשר דאפי' אשת עלמה גמי אינו פוער איסור אשת אח באופן דנעשה האיסור אשת אח רק ע"י דתכתולה הגפילה, ולא ע"י פטור ערוה בהגפילה ומה שגפוערה הוא משום דהאיסור אשת איש שיהא נעשה ע"י היבום תשיב זה באיסור ערוה רק לענין דא"כ גם לחליה, דהוא לא דמי ללחות אשה וע"כ גם האיסור אשת אח אין לו דין ערוה כלל.

ג) ואולם לענין דין נאסרה בגפילה לומר בה דין כל יבמה שאין אינו קורא בה בשעת גפילה ונמה יבא עלי' הרי היא כאשת אח שיש לה בניס ואסורה ודאי גם בעתה תנאי אחרי', כגון אם ביטל בעל התנאי אח"כ את התנאי [ועיי' בס' עודע בשערים ברך י"ו.] אמרי' נאסרה בגפילה, דהא מוכח בשו"ת הריב"ש התרשום סי' ד' וגם בחייבי לאוין אחרי' דנאסרה, דכלל הוא דמי איבא מידי דמעיקרא אסורה והדר שריא, ואולם לא עדיף כך איסור אשת אח מאיסור דתנאי שהוא בא מכוחו ולא מהדין רק לענין לפטור מחליה מבו' דאי אפשר לכוון לה היחד אחר גפילה ודין זה אינו אלא דתכתולה הגפילה ולא דהוי דין פטור בגפילה, וכמו דין דנאסרה דאמר' גבי חייבי לאוין ופשה דודאי לא לענין שיחשב ערוה לפטור בהגפילה רק לענין דין שאם בשלו לא קנו, וכמו שכתב שבעל והוי איסור אשת אח דדבר אחר גרם לה ע"י ששעת נפילה

חדושי רבי שלמה

יבמות

סימן א

אשת אח ישי' ינסיין דנפילה שני פוערת לרחם
מסוב דין לרח לרה.

בענין צרת אשת אח

אבל עדיין יש לעיין ומצואר בגמ' ג' דנרנ דלגנר
לרח סועה אסורה מ"מ לא חנו נה במתניתין
משום דליתנייכוו בלרח לרה והקשו בחוס' הלא לגבי
הכועל משכחת נה לרח לרה וליתני במחני וחירונו
כיון דלגבי כועל לא משכחת לה אין לנו להחמיר
בכועל יותר מבטל, ומצואר מדבריהם לדינא דלרה
סועה לגבי כועל לא חפסור לרחם ובהגהת הגר"ש
ש"ס ח"ל להדיא מצואר בירושלמי ריש פ"י דמכילתין
ולרחם מותרת, והדבר נריך ביאור הרבב דהוי דלענין
זה דחידשה החורה דלרה פוערת לרחם אפשר לומר
כיון דלגבי כועל לא משכחת לה אין לנו ראי' מן החורה
דסועה יש לה דין ערוה ממש אך לענין לרה לרה
כיון דלא משכחת לה ואף דלגבי כועל משכחת לה
אין לנו לחדש מעלתנו דין זה [ובאמת קשה לי נרנ
אשי דאית לי דלרח לרה ינסיין מסבחה דלרה במקום
ערוה קיימא וכיון דזה ידעיין דסועה פוערת לרחם
גם לרח לרה חסיה פוערה ומה לנו אס לגבי כועל
לא משכחת לה, ז"ל דשיטה זו בחוס' אודא לשיטתם
ז' ד"ה עד סוף העולם שלייתני לעיל שכחבו דגם
רנ אשי מודכ דלרח לרה נריך קרא] ועדיין ישאר כאן
קושית הגר"ש שיון דהלכה קיימא על היבם באיסור
אשת אח מנפילה ראשונה מדוע לא חפסור לרחם
ומה לנו דלא משכחת לרה לרה גבי כועל ודבר זה
קשה עוצמו.

והדי' נראה לי בישב קושית הגר"ש זע"ה צהקדס
מה שראיתו בספר חקרי דהלכות סי' י"ט על
מה שנסתפק המל"מ בספרו פרשת דריים והוצא
בשע"מ פ"ו מהל' יבום בחייבי לאוין ועשה כגון
אלמנה לכה"ג דאין עולה ליבום מן החורה ואם
בעלה לא קנה אס חייב עליה משום אשת אח, והעלה
בזה מחלוקת הראשונים [ובשו"ת אחיעזר מביא בשם
ליקוטים מיוחסים להר"ש דמפורש בהדיא דחייב

ריש יבמות במתניתין התם עשרה גנים פוערות
לרחם ורחם לרחם לרחם מן החלילה ומן היבום
עד סוף העולם ובצרייתא ג' יליף מקרא דאשה אל
החיתה לא תקה לנרור לנלות ערוהה בהייב, פסור
לרה יפורה ולרה לרה ויש ע"ז שלשה לימודים [ש"ס
בדף י"ג יצדף ז' צחוד"ה עד סוף העולם בסו"ד
ובהגהת הגר"ש ג'] והקשה הגר"ש צחוספוחיו
לחשבות אחתי נריך קרא דלרה פוערת לרה כיון
דידעיין דעריה פוערת לרחם ממילא קיימא עליה
באיסור אשה אח מנפילה ראשונה [וכמצואר זה בכמה
דוכתין ועיין רש"י ז' ד"ה כשם שלרח צחו פוערה]
יא"כ בנפילה שני חפסור לרחם משום לרח ערוה
דאשה אח, וגם אשה אח פוערת לרה כמו אשה
אחוי מהבו והשת אחוי שלא הוי בעולמו יגם באחות
אשה כיכא דנשה מה ואח"כ נשא הוי דלא הייל איסור
לחיות אשה על איסור אשת אח מ"מ פוערת לרה,
הצואר בחוס' ל"ב ד"ה לא פקע דאיסור אשה אח
פוערת לרה כיון דסוף כל סוף אינה נופלת ליבום
משום דאיסור אחות אשה מיתלא חלו ע"ש, וכמו
לרה היילית לרה דפוערה כיון דחילנות עומדת עליו
באיסור אשה אח וע"ה הגר"ש לרש"י ח' ד"ה אי"כ
דרש"י פירש הליבא דאמת דלרנ דלא דיש לנרור הא
לרח לרה פוערה מסבחה כיון דהלכה עומדת באיסור
אשה אח מנפילה ראשונה, אי"כ קשה עוצמו אחתי
נריך קרא לרנן דרבי.

והנה לכאורה ה"י אפשר ליישב קושית הגר"ש דהא
דילפיין דלרה לרה פוערה הוא צאופן דלא
נאסרה עליו משום איסור דאשת אח, ומלויר צאופן
דהלכה היתה נדה כעח קדושי אחיו ועדיין לא נעברה
מנודה עד נפילה שניה ולא חל עליה איסור דאשת
אח [וגדה אינה ערוה לענין יבום וכמצואר בחוס'
ריש מכילתין] ויש לתואר עוד אופנים דלא יחול איסור

עולה להלילה אי"כ גם האשת אם אינה ערוה כמו כל
 אשת אם שאין לה צניב, אף דיש כאן איסור כרת
 אינה פוערת לרחה אם אין עליה שם ערוה וזו
 הסברה מספקת גם עג קושית חקרי הלכות שהבאנו
 דמכש"כ להסוברים דצחיבני לאוין ועשה ריבחה
 התורה להלילה, אף לבד נד דהמשנה נמלך דאם בא
 עליה חייב כרת משום אשת אם מ"מ אין להאשת
 אם דין ערוה דכגל צח יבום היא דהתורה ריבחה
 להלילה, אף דיש מקוב לפקפק ולומר דדוקא צנפילה
 זו אין אשת אם ערוה כמו שביארנו, ולא דמי להילנות
 אבל צנפילה שני כיו האשת אם שג נפילה ראשונה
 ערוה כיון שלא הותר להם איסור אשת אם והיו
 ערוה כמו שאר ועמדה טעו בכרת, וכמו החולק ליבמתו
 והזר וקדשה ומח צלה צניב דמבואר בגמ' י דנר"ל
 דכ"ל דהיתר אשת אם הוא דוקא לגבי החולק אבל
 בההין בדקיימה קיימא אי"כ מעולם לא הותר להם
 איסור אשת אם והיו ערוה כמו שאר ערוה אבל
 צחיבני לאוין ועשה לדין כיון דצנפילה ראשונה אין
 נכאשת אם דין ערוה וצני הלילה אי"כ אף צנפילה
 שניה אין נכאשת אם דין ערוה, וצחיבני צנפילה
 נראה דצחיבני לאוין ועשה אף לבד דהמשל"מ
 דהייב עליה משום אשת אם מ"מ אם יופקע ממנה
 האיסור דחייב לאוין ועשה מותרת להתייבם ולא
 דיינין צה הדין דנאסרה שעה אחת לפי דבריו דאין
 מל האשת אם שם ערוה [אף כי המ"מ במלוא רע"ג
 הוא ד' חפס צנפילות להיפך] וא"כ אף צנפילה
 שני מה דמונע הדין יבום הוא הלאו והעשה דאילו
 כי נפק הלאו ועשה חזרה היתר האשת אם אף
 מנפילה ראשונה ועיין במסכתין דף ל' משנה ג' וחמלא
 אחיפת דבריו, אי"כ אין להאשת אם דין ערוה לפטור
 לרחה רק היא עצמה לא התייבם משום דחייב עליה
 כרת ואין עשה דוחה ל"ת שיש צה כרת וכל שאינה
 עולה ליבום אינה עולה להלילה, וצח חלוק נפילה
 שניה מנפילה ראשונה, אף היא עצמה לריבחה חלילה.

של ארת ערוה יש לה דין ערוה ואם ילוי צאופן דלא
 חבא על הלכה איסור אשה אם כנון ע"י אין איסור
 חל על איסור צאמת לא חפטור לרחה ומח שצנה
 הגרע"א יסוד לקושיחו מרש"י ח: לפי דבריו מיושב
 מאד דאף דביארנו דאין לא גלי קרא דין לרחה לרה
 לא כי על הלכה דין ערוה לענין יבום מ"מ הא היא
 בעלמה לא היתה מחייבמת אף צנפילה שני כיון שיש
 עליה כרת דאשת אם מנפילה ראשונה ואין עשה דוחה
 ל"ת שיש צה כרת וכמבואר בגמרא דערוה גופא לא
 לריך קרא רק לפטור לרחה וזה חלוי צדין ערוה, וא"כ
 שייך זה רק לדין דפטור לרחה וערוה הוא מקרא
 דאשת אם לחובה לא חקא לררור אבל לרבי דילוף היא
 דערוה פוערת מקרא ולקחה כל היבא דאיבא חרו
 ליקומין דאין צני נסיב האין ואין צני נסיב האין שריא
 ואין לאו חרוויבו אסורין וא"כ לדידי אין חלוי כלל
 צדין ערוה רק אין לא מייבם לחדא לא מייבם לאידך
 וכן מבואר להדיא בתוס' י. ד"ה לעולם לרבי אף
 צני"מ שלא חנשאי לפלוגי דאינה יכולה להתייבם
 מחמת תנאי ואין לה דין ערוה לדין לפטור לרחה
 מ"מ לרבי פוערת לרחה כיון דסוכ"ס לא קרינן צי
 ולקחה צחדא פוערת לרחה וא"כ לדידי שפיר כחצ
 רש"י דידעינן פטור דלרחה לרה מסבא, ולכאורה נראה
 פשוט דלשיטת הראשונים דצחיבני לאוין ועשה אין
 עולין גם להלילה מן התורה יפטרו לרחה כיון
 דלא קרינן צי ולקחה, ולדידי לא חלוי צדין ערוה.

סימן ב

ביאור התוס' ד"ה ואחות אשתו, בדין נדה שנפלה ליבום

יבמות צ'. תוד"ה ואחות אשתו ו"ל ואין להקשות
 דנדה היאסר ליבם אש"פ שמעברה אח"כ כמו
 אחות אשה שאין מחייבמה אפילו מתה אשתו אח"כ,
 דל"ד דאחות אשתו ושאר ערוות האיסור עומד על
 היבם עפי משאר צני אדם, אבל נדה לכ"כ אסורה,
 ואפילו בנדחה משמע צנפילות ס"פ חלו דברים דבת
 יבום הוא דקאנני ר' יוחנן אשתו נדה בעל חייב
 יבמתו נדה בעל פטור ופריך עלה מ"ש יבמתו דקטעדי
 מלוא וכו' משמע דקני לה עכ"ל ודבריהם הקדושים
 לריבם ציחור דקושיחס היתה דנדה היאסר ליבם
 כדן ערוה כמו אחות אשה ואש"פ שמעברה מ"מ
 היאסר מדין נאסרה עליו ששק אחת נאסרה עליו
 עולמית, וחירו דנדה אין לה דין ערוה ליבום דל"ד

ולפי הדברים הנ"ל יש לעמוד ולישב גם קושית
 הגרע"א דאין לא גלי לן קרא דין לרחה לרה
 היו אמרינן דנדי דערוה פוערת לרחה ואין על הלכה
 דין מלות יבום מ"מ ל"ה האשת אם ערוה כאשת אם
 שיש לה צניב ממילא לא פוערת לרחה, וצח גלי לן קרא
 דלרחה לרה דפטור לרה הוא דין צנפילה גופא והיו
 כמו אשת אם שיש לה צניב.

ולפי דבריו צאמת מה דלרחה פוערת לרחה הוא מדין
 ערוה דאשת אם וזה גופא גלי דאשת אם

ולפי דברי דבערוב לאחר דגלי קרא דעליה לא
 מהני הא דעשה דוחה לית להפקיע ממנה דין
 טרוב לרין לומר דביתר אשת אח ביבוס גלי נן
 קרא עוד דאשת אח שאין לה בניס אין לה דין טרוב
 לענין יבוס וראי' גדולה לכאורה לדברי מדברי רש"י
 ג"כ ד"ה נתן לה שכתב לזכר הא דנאמר ביבמה אינה
 קונה מן החורה וז"ל שהרי אין קדושין הופסין באשת
 אח והחורה לא התירחה לו ליעשות כלשה נכריה
 אלא כסדר הנלווה וביאה הוא דכתב רחמנא וציאר
 דברי רש"י הוא דאף דילפינן מקרא דאין כסף ושטר
 גומרין וכמו שכתב רש"י וביאה הוא דכתב רחמנא
 וא"כ למה לרש"י להטעם דאין קדושין הופסין באשת
 אח, ל"ל בכונתו דהא דכסף ושטר אין גומרין בה
 היינו דקנין (ביאה) [יבוס] הוא דוקא על ידי ביאה
 ולא ע"י כסף ושטר, מ"מ קשה לרש"י למה לא יקנה
 בכסף ושטר בהורח קדושין דאינו דעלמא ולא בהורח
 יבוס ואף אם נאמר דאין קדושין הופסין ביבמה
 לשוק בפשטו הוא רק לאיש זר וא"כ אמאי לא יקנה
 היבוס בהורח קדושין ע"ז כתב רש"י דהוי טרוב
 דאשת אח ואין קדושין הופסין באשת אח א"כ לכאורה
 מפורש מרש"י ממש כדברי דאף דביתר החורה
 איסור אשת אח משום יבוס מ"מ לא נפקע ממנה
 איסור אשת אח משום ל"מ מאמר לקנות בהורח
 קדושין, ולענין יבוס גזכ"כ דאשת אח שאין לה בניס
 אין לה דין טרוב לענין יבוס.

ולפי"ז נראה מיושב קושית תוס' הרא"ש על
 הראשונים דסברי דבחיובי לאוין ועשה אין
 פולין אף לחלילה מה"ת ופשוט דאם בא עליה חיוב
 משום אשת אח א"כ לפטרו לרבותיהם משום ל"מ אשת
 אח, אבל לפי דברי דדין טרוב פוער באשת אח
 שאין לה בניס אין לה דין טרוב לענין יבוס ואף
 דאינה מחייבת משום דכלל הוא בכה"ת דאין עשה
 דוחה ל"ת ועשה וממילא נדחה מלוח יבוס אבל
 האשת אח גופא אין לה דין טרוב, ולא דמי לחיילנות
 דמועטה החורה מעיקר דין יבוס וכן אשת אחיו שלא
 הי' בעולמו דלא נהנה החורה דין יבוס על אשת אחיו
 שלא הי' בעולמו והוי כמו אשת אח שיש לה בניס
 ויש עליה דין טרוב כמו שאר טריות, ומיושב ג"כ
 הקושית בע"מ שלא הנשא לפלוני ונשא אחיו של פלוני
 לשיטת הרמב"ן ותוס' דאינה נופלת לפטור ליבוס
 וממילא חיוב עליה משום אשת אח וא"כ לפטרו לרחה
 משום ל"מ אשת אח, כיון דבעלת תנאי אין לה דין
 טרוב לענין יבוס דמגורשת גמורה היא רק דא"א
 להחייב בה מלוח יבוס וכל שאינה עולה ליבוס אינה

יבוס אשת אח] והקשה ב"י בנין א"כ אמאי לא
 ה"ב בהתירוקי סוד טרוב אשת אח האצ"ו כגון
 כתיבה בנשיה ראשונה הייבי לאוין ועשה ונשא פלוני
 בליסור אשת אח אף דנשי חלילה ואלו נפלה לפטור
 פטע פניה הוי פנוי אשת אח מנשיה ראשונה ותפטר
 גם לרחה ומפכת גם ל"מ ל"מ, ולכאורה ה"ל קושית
 גמורה, וכמו כן קשה וחשו לה כסם הנאון האמתי
 הנרחה סולוביניק ז"ל דשיטה הרמב"ן וכן נראה
 דעת הח"ס דנשי"ת שלא תנאי לפלוני אף דאינה
 פוערה לרחה מ"מ היא עומה פטורה א"כ ממילא
 ה"ו פנוי אשת אח א"כ תפטר לרחה משום ל"מ אשת
 אח וכמו חיילנות לר"ת, גם קשה לשיטת הרמב"ן
 יהושע"א שדדו כן דבחיובי לאוין ועשה כיון דאין
 טרוב ליבוס אינו טרוב לחלילה והא דמבואר בהתני
 פי כ"ל דהולין הוא רק מדרבנן א"כ לכאורה קשה
 טובה לדבריהם יפטרו גם לרבותיהם משום ל"מ אשת
 אח כמו חיילנות, וכיונתי בעזרש"י לתוספי הרא"ש
 על יבמות שהקשה זאת.

וליישוב כל ה"ל דהנה בגמרא ע"י מבואר דלר"ע
 דכ"ל אין קדושין הופסין בחייבי לאוין הוי
 הייבי לאוין כהייבי כריתוח לענין יבוס ויש להס דין
 טרוב הקפו בתוס' וז"ל ותימא לר"י דאמאי לא
 אמרין נמי לר"ע דליתו עשה ולדחה ל"ת עכ"ל וביאר
 דביתר הקדושים דכלל בהמות אשה גופא מבואר
 בסוגיא דעליה דאם הי' עשה דוחה ל"ת שיש בה
 כרת היחה נופלת ליבוס וא"כ בחייבי לאוין לר"ע נהי
 דיש להס דין טרוב דאחות אשה אצל מ"מ נמנא
 עשה דוחה ל"ת, ובישוב קושיתם נראה דהא דמבואר
 בגמרא דאין הוי אמרין ועשה דוחה ל"ת שיש בה
 כרת היחה האחות נופלה ליבוס היינו קודם דגלי
 קרא דעליה דאין בעמיה דין יבוס רק דאיסור כרת
 שבה מונע דין יבוס ע"ז שפיר אמרין דאם עשה
 דוחה ל"ת שיש בה כרת היחה אחות אשה מחייבת, ו
 אבל לבהר דגלי קרא דעליה דגזכ"כ הוא דאין בערוב
 דין יבוס אז אף בחייבי לאוין לר"ע לא מהני הא
 דעשה דוחה ל"ת דנהי דביתר ביאה משום דעשה
 דוחה ל"ת מ"מ לא נפקע ממנה שם טרוב וכעין
 זה כתב הרמב"ן ע"ש והארכתי בזה ביותר במק"א,
 נמנא למידן לפי"ז דביתר אשת אח ביבוס דגילתה
 החורה דמשום עשה דיבוס נדחה איסור אשת אח
 ועיין בתוס' ג' ע"ב ד"ה ל"ת דביתר דאשת אח
 ביבוס הוא משום דעשה דוחה ל"ת, ולא ילפינן מה
 לכל החורה דעשה דוחה ל"ת שיש בה כרת משום
 דמלוחה בכך וכן מבואר בתוס' נ"ד: ד"ה אלא.

מכח קפסיק ותני דסתמא קתני דממזרת אינה מתייבמת אף כשהיא קטנה וא"כ ל"ל הטעם משום רידה, וכיון דע"כ צריך רק להקשות מכח קפסיק ותני מקשה מקודם מאלמנה דהוי רישא דמתני. והא דלא מקשי מגרושה דהוי נמי איסורא כהונה, י"ל ג"כ דהנה באם שאחיו המת הי' חלל הרי נתחללה בביאתו. ואם הי' ג"כ כהן ג"כ נעשית חללה כשנשא גרושה. וכיון דנעשית ג"כ חללה איכא בה

תרי לאוין גרושה וחללה, וא"כ י"ל דלחכי ל"ד משום דאין עשה דוחה שני לאוין כמבואר בנזיר ורק דיש להקשות מגרושה ג"כ מכח קפסיק ותני דאף מן האירוסין שלא נעשית חללה וזה הוא דמקשי באמת לקטן גרושה מא"ל, אבל כיון דע"כ צריך להקשות רק מכח קפסיק ותני מקשה מקודם מאלמנה דהוי רישא, וכל זה לחידודא בעלמא.

סימן ז

בדין א"א מנפילה הראשונה אי פוטר

בבב מפתחם בשם מו"ר הגר"ח זצ"ל שהקשה בריש החולץ דהכונס יבמתו מעוברת לא תנשא צרתה שמא יהי הולד בן קימא, והולד אינו פוטר עד שיצא לאויר העולם, וקשה דאף דהולד אין פוטר, מ"מ תפטר משום כרת דא"א שיש עלי' כמבואר במשנה דכשהולד בן קימא חייבין בקרבן, ורצה להוכיח מזה דאשת אח מנפילה זו אין פוטר, ע"כ ועפ"ז אמר ליישב מה דק' במה שכו' התוס' (בדף י') והרמב"ן דלתני אשת איש שפוטרת צרתה, וכתבו דהיי' עצמה נפטרת משום דאינו עולה ליבום א"ע לחליצה, וצרתה מתיבמת, וקשה כיון דעכ"פ היא פטורה משום שא"ע ליבום א"כ חל עלה א"א ותפטר הא"א את צרתה, ומוכח דא"א מנפילה זו א"פ.

כרת כיון דהולד אין פוטר והיא זקוקה וכשיש זיקה איך שייך כרת, ולמאי היא זקוקה, ול"ש לומר דהזיקה היא רק לחליצה ולא ליבום כמו בח"ע, דמהכ"ת נחלק בזה, גם יש להבין הא דפשיטא גם לר"י דס"ל דביאת מעוברת שמה ביאה, מ"מ כשהולד ב"ק ל"ש ביאה, והרי כיון דהולד אין פוטר ונחשבת לזקוקה מדוע לא יועיל היבום, ורש"י כתב משום דכאן ל"ש אם יבא אלי', אבל מדוע לא יועיל גם כשהולד ב"ק, כיון דאינו פוטר, ובזה אפ"ל כיון דאיכא כרת ל"מ היבום דלא קנה אותה, ורק לס"ד דעדל"ת שייב"כ הו"א דאחות אשה מתיבמת לולא עלי', דאז הי' הדין דקונה אותה משום דמותרת לו דעדל"ת, אבל הכא דאסורה עליו ל"מ היבום מה"ת, אבל עדיין יקשה על חליצה מ"ט ל"מ, דל"ש כל שאין עולה ליבום, דהרי ע"כ זקוקה משום דהולד אין פוטר, ועיין בתוס' ד"ה ור"ל. דמבן אין לו

(א) ונל"ע"ך ליישב קושייתו דלכאורה יפלא איך אפשר שיהי'

עיין עלי' וכ"ז לר"ל דרשא מ"כ אי"ל הך ד דהוי חלי' ובסוגיא ז כלל כשו פסלה מן ד"ה אלא פוטר וז איך אפ דא"א

(ב) ג"כ למפר ובודא ומעכ דנעק בכ" שלז וכט כש למ מן או וז נ א ז

החליצה לר"י כשהולד ב"ק, משום דאחיכ
 כשנולד נעקר הזיקה למפרע, וע"כ ל"ש
 חליצה על הזיקה שהיא רק לשעה, ומצאתי
 רא"י ברורה לדברנו בירושלמי ריש החולץ
 דמשום דנעשה בן למפרע ע"כ לא מועיל
 החליצה כשהולד ב"ק, והביא סמסנה זו
 רא"י דגם למ"ד המוכה לעובר קנה היינו
 דוקא כשנולד נעשה בן למפרע, יעו"ש
 בקרבן העדה ולהלן יתבאר דגם חליצה עוקר
 הזיקה למפרע.

עין עלי דיעינן ולא תחלוץ ולא תנשא,
 וכ"ז לר"ל יש גוה"כ, אבל ר"י דל"ל הך
 דרשא מ"ט ל"מ החליצה, ואולי דגם ר"י
 א"ל הך דרשא כשהולד בר קימא ואי משום
 דהוי חליצה פסולה אין זה רק מדרבנן
 ובסוגיא זו מתבאר דמה"ת לא הוי חליצה
 ובסוגיא זו מתבאר דמה"ת לא הוי חליצה
 כלל כשהולד ב"ק דמותרת בקרוביו ולא
 פסלה מן הכהונה ועיין רש"י (דף מ"א ע"ב)
 דיה אלא משום דר"י, וצ"ע כיון דהולד אין
 פוסד זקוקה היא מ"ט ל"מ החליצה, וגם
 אך אפשר שיהי כרת, ואף לתירוץ הנ"ל
 דא"א מנפילה זו אינו פוסד, קשה כיון
 דזקוקה היא מ"ט יש כרת.

דלהכי
 לאוין
 גרושה
 ז' שלא
 לקמן
 זקשות
 למנה
 א.

ג) ולכאורה קשה א

היא מנפילה

הראשונה

דצרת אילונית פטורה דע"כ משום א"א
 פוטרת צרתה וגם מחליצה פטורה כדאמרי
 (בדף ג') למעוטי דר"א. ואך י"ל דלמאי
 דקי"ל דצרת אילונית מותרת היינו מה"ט
 דא"א מנפילה זו א"פ, וכן משמע קצת
 בסוגיא שם דקאמר הלכתא דצרת אילונית
 מותרת ואפי' צרת בתו אילונית דמשמע דגם
 אי צרת בתו אילונית אסורה, י"ל דצרת
 אילונית לחוד מותרת, והיינו מה"ט דא"א
 מנפילה זו א"פ, ועל צרת בתו אילונית הוא
 דהוצרך רש"י הטעם בשם בה"ג דהוי כצ"ע
 שלא במקום מצוה היינו דאף די"ל דהערוה
 של בתו תפטור הצרה ולזה אשמעינן דאינה
 פוטרת כיון דגם בלא הערוה נפטרה הוי
 שלא במקום מצוה, אבל האילונית עצמה
 ודאי אינה פוטרת צרתה משום דא"א
 מנפילה זו א"פ, ואפשר דכל מקום דאמרי
 אשת אח מנפילה זו א"פ דהוי שלב"מ והיינו
 דמקום מצוה מקרי רק היכא דהערוה פוטרה
 ולולא הערוה הוי הא"א ניתר, ואז אמרי
 דהערוה פוטרת צרתה, אבל בכ"מ דנרצה

ב) וע"כ נראה דבאמת כ"ז שלא יצא
 הולד והיא זקוקה ליכא כרת
 ג"כ, ורק אחר שיצא הולד עוקר הזיקה
 למפרע, דנתברר דהיא א"א שי"ל בנים.
 ובודאי דל"ש לומר דהי זיקה עד הלירה
 ומעכשיו נפקע הזיקה, כיון די"ל בנים, וכיון
 דנעקר הזיקה למפרע, ע"כ חייב כרת, אבל
 בכ"ז ל"ש להקשות דהכרת יפטור, דהרי כ"ז
 שלא יצא הולד ואיכא זיקה גם הכרת ליכא,
 וכשם שהולד עצמו אינו פוסד, אף שאח"כ
 כשיצא לאויר העולם ע"כ דנעקר הזיקה
 למפרע, בכ"ז כ"ז שלא יצא אסורה להנשא
 משום דליכא עדיין דבר שיסלק הזיקה, ואף
 אם יבא אלי' ויאמר דהולד יהי ב"ק ל"מ,
 וע"כ גם הכרת א"א לפטור, דהרי כ"ז שלא
 נולד ואין מה שיסלק הזיקה ליכא כרת, ורק
 אח"כ כשנולד ועוקר הזיקה למפרע הוא
 דמתחייב כרת דבעל א"א שלא במקום מצוה
 דנעקר הזיקה למפרע, אבל כ"ז שלא נולד
 אין מה שיסלק הזיקה, וניחא ג"כ מ"ט ל"מ

קה
 יא
 גה
 ה.
 ל
 ד

לומר דהא"א מנפילה זו תפטור הרי יש דבר
 אחר הפוטרה לעשותה באיסור א"א ולא
 הערוה, וע"כ מקרי שלב"מ. ודבר זה עוד
 צריך בירור, ואמנם י"ל בפשוט הא דא"א
 מנפילה זו א"פ היינו דליכא למילף מעלי'
 רק היכא שמלבד הא"א של נפילה זו היא
 ערוה, וגם בצ"צ איכא איסור א"א הקודם
 אבל במקום דליכא ערוה רק א"א מנפילה זו
 ליכא למילף מעלי', ונדחה עפ"ז מ"ש
 בדורש לציון ליישב הקושיא בהא דפרכינן
 (ד' כ"ד) אימא בכור לייבם פשוט לא מייבם,
 וקשה דא"כ לא משכחת צ"צ, ותירץ דלמ"ד
 נשואין מפילים משכחת צ"צ באח אחד
 שגירש הערוה ונשא אחרת, ולהנ"ל ז"א
 דהוי א"א מנפילה זו וא"פ, דהרי הצרה
 נפטרה לא משום ערוה רק משום צרת ערוה
 ועל צרת ערוה ליכא איסור ערוה חדש
 משום לצרור, רק שנפטרה מהזיקה ואיסורא
 שכיב עלה ממילא דהוי באיסור אשת אח
 כמבואר ברש"י (דף ג') [ואף כי מדברי התוס'
 דף ח' ד"ה כי משמע מקושייתם שהקשו דיש
 כרת בצרה כמו בערוה מלצרור, לבד
 מהאשת אח זה רק להס"ד שם אבל
 להמסקנא דצ"ע שלא במקום מצוה שריא
 אין עלה איסור אחר רק הא"א כמבואר
 ברש"י הנ"ל] מש"ה א"פ, וניחא לפ"ז מה
 שמקשים על התוס' (ד' ל') ד"ה נאסרה, דגם
 למ"ד נשואין מפילים כשהותרה הערוה
 קודם הנפילה מותרת ורק הצרה אסורה,
 והרי כיון דהצרה אסורה תפטור הצרה את
 הערוה שהותרה מדין צ"צ, ולהנ"ל ניחא
 דהוי א"א מנפילה זו, ולא דמי לכל צ"צ,
 דיש עליהן האשת אח הקודם מנפילה
 הראשונה.

(ד) עוד יש להביא ראי' דא"א מנפילת זו
 א"פ ממ"ש התוס' (דף י"א) דהא
 צרתה מהו, דלר"י בן כיפר היא עצמה דהא
 פטורה גם מחליצה משום דטומאה כתיב בה
 אך צרתה בעי אי אפי' מתיבמת משום
 מיעוט דהיא תועבה ואין צרתה תועבה,
 וקשה דכיון דהיא פטורה חל עלה א"א
 ותפטור צרתה מפני כרת דא"א, והמיטע
 דתועבה הוא רק למעט דטומאת מתוונ
 בעצמה א"פ, אבל כרת דא"א לפטור. וע"כ
 דא"א מנפילה זו א"פ, עוד ראי' ממ"ש
 המפרשים בהא דפריך בדף כ' אם בעלו
 אמאי קנה וקשה דאף דאין עדל"ת משום
 דאפשר דחליצה או מקרא דיבמתי, אבל
 מדוע לא יקנה בדיעבד וכתבו עפ"מ
 המשנה למלך דבח"ע דאין עשה דוחה עשה
 חייב ג"כ כרת, וע"כ לא קנה גם בדיעבד
 משום כרת דא"א. ואולם תמהו ע"ז דאין
 אפשר שיהי' בח"ע כרת דא"א דא"כ תפטור
 גם מחליצה משום כרת דא"א אבל אי נימא
 דא"א מנפילה זו א"פ א"ש.

(ה) אולם יש להביא ראי' דא"א מנפילה
 זו פוטרת ממ"ש התוס' (דף
 ל"ב) ד"ה לא פקע, ואע"ג דלא חייל איסור
 אחות אשה אסורה הצרה לייבומי כיון דלא
 פקע איסור אשת אח כמו אילונית דאוסרת
 צרתה אף דאין בה אלא א"א לחודה, והיינו
 דבזה פליג על ב"ש דב"ש ס"ל דהא"א נפקע
 באמת והיא עצמה אסורה להתייבם מדין
 אחות אשה דחייל כמ"ש התוס' וע"כ א"פ
 צרתה דהוי ערוה לאחר מיתה כמבואר
 ברשב"א שם, ור"ש ס"ל דלא פקע כלל
 איסור א"א דהא"א לא הותר רק לצורך

הדיקה
 משום
 ופוטרה
 דצרת
 הטעם
 כלל
 ועכ"ל
 (ו)
 לר"י
 פטור
 משום
 ח"ל
 צרת
 כח
 על
 א
 צר
 ז

יח בתוס' שם: "והא דפריך נפרק נשאין על האטוסה (לקמן ק: ושם) וממאנת מי קא ילדה ומשני בקדושי טעות כר' ישמעאל הא דשניק קידושי קטנות דאירי נהו לאו משום דמדודי ר' ישמעאל בקדושי קטנות אלא משום דהיה סוגיא אליבא דשמואל ושמואל לא סבר לה כרבי ישמעאל בקדושי קטנות כדמוכח נפרק מי שמת (כ"ב קט: ושם) אכל בקדושי טעות סבר כוונתיה כדאמר בהמדיר (כתובות עד. ושם) קידש על תנאי ובעלה אינה זריכה הימנו גט והיינו כרבי ישמעאל כדאמר בהמדיר (כתובות עד. ושם) קידש על תנאי ובעלה אינה זריכה הימנו גט וכו'", והנה כנ"ל איירי בטעות דידה, ומבואר דלרב דס"ל (כתובות פ"ג כ') "דקידשה על תנאי ונכסה סתם זריכה הימנו גט", ה"ה בטעות דידה אמרינן קן דמתלה דוק.

מחילת התנאי הוא שזהו מעטם התנאי דאין כאן ביטול התנאי רק ככה"ג שראה המומין והגדרים והקפיד, והשתא אי נחמילה לא הקפיד ואח"כ מקפיד אי השיב מק"ט כיון דהשתא מקפיד או דכיון דנחמילה לא הקפיד אין כאן ביטול התנאי. ולגד השני אפשר לבאר התוס' גם לדעת הר"ן וז"ע כה.

שוו תוס' ד"ה ואי אהי יכול לומר נחמיתו שמיאנה: "וא"ת משכחת לה מילון בקידושי טעות דתנא דבי ר' ישמעאל אפי' בנה מורכב על כתיפה ממאנת והולכת לה וכו'", והיינו בטעות דידה, דבטעות דידה ל"ש מילון, דתליא בדידה ולא בדידה. וחזינן לדרך זו בתוס' דאף דבטעות דידה א"ל מילון, כלומר קפידא, אכל בטעות דידה בעיא מילון וז"ע.

פטור ערוה וצרה וצ"צ מיכום וחליצה

א

קושית הגרעק"א דל"ל קרא צ"צ

ק"י רעק"א דל"ל קרא צ"צ תיפיריל דהיא ערוה דא"א - ראיותו מד' התוס' ברף ל"ב נבי נאסרה וטר' רש"י ברף ה' בשי" רבי - הערה שלא הביא מד' התוס' נבי הילכך לא פקע - ק"י רעק"א מחמת נפילה ראשונה ולא משום נפילה זו עצמה דהו"ל א"א דמטילא דלא פטרה ובבעה"ת - סברת רעק"א אינה סברא דרב אשי ברף י"ג והחברחים לזה - ברש"י במשנה מדויק דפטור צ"צ הוא אמנם מתורת ערוה דא"א - לפי"ו הק"י אינה דל"ל לפטורא דצ"צ תיפיריל משום ערות א"א אלא דל"ל קרא לזה דהצרה פוטרת מתורת א"א

אשתו (ע"י"ש כד' הגרעק"א דהעמיד גוונא שמתה אשתו ואח"כ נתייבמה לאח השני, והיא היא), דפוט"ל מדין ערוה דאשת אחיו מאביו (ע"י"ש בתוס' דהקשו עוד מגוונא דנשא מה ואח"כ נשא חי דאיסור אחו"א ממלי תלי וקאי אי פקע איסור אשת אח אחי איסור אחות אשה וחיליל הילכך לא פקע, דלרעה פטורה משום צרת אש"א, דליהני להך אש"א מאביו, אכן הגרעק"א לא הביא מהך ד"ל לא פקע" רק מאש"א דנאסרה, ויבואר בזה להלן), וע"י"ש שמירנו דכיון דמתה אחו"א אסורי בכלל אחו"א ניטו, וחזינן דאש"א שנפטרה מכת פטור ערוה יש לאיסור אש"א שנה דין ערוה לפטור"ל, וע"י"ש בהגרעק"א דמיימי לדי רש"י ח' כ' ד"ה א"ב, דכתב דלרבי דלא דריש לדין צרות מ"לצרו"ר אלא מ"ולקחה", דמ"מ ל"ל ידעינן שפיר, דכיון דלפנינן צ"ע מקרה דולקחה דבעי דאי בעי נסיב האי ואי בעי נסיב האי, ממילא כשנפלה לו צ"ע מאחיו הראשון ודחתה הערוה ממנו נאסרה עליו עולמית משום אשת אח, וכשנתייבמה לאחיו השני ולו אשה אחרת ומת וצורה ונפלה לפני זה לא קרינא בה כזו שנאסרה עליו ולקחה, הלכך תרזויהו אסורים וכן לעולם, וא"כ גם לשי' עליה ולצרו"ר למה לן קרא דצ"ע.

ב) ראשית דבר יש לעמוד דמדויק בדברי הגרעק"א שכל קושיותו אינה אלא מחמת שזו הצרה שנפטרה בלא יבוס נשארה לו באיסור אשת אח מחמת האח הראשון שמת, אכל לא הקשה דאיכא השתא איסור אשת

א) משנה כ' כ': "כשם שצרת נחו פטורה קן צ"ל פטורה", וכרש"י: "אשת אחיו השני האחרת פטורה שזו פוטרתה וטעמא יליף בגמ' מלצרו"ר שצ"ע פוט"ל". והנה הקשה הגרעק"א (בתוספותיו למשניות אות ה') דלמאי בעינן קרא דצרה פוט"ל, והלא זו הצרה שנפטרה בלא יבוס נשארה לו באיסור א"א מאביו והיא א ע"תה ערוה וממילא הצ"ל היא צרת ערוה דא"א מאביו. וע"י"ש שהקדים לקושיותו את דברי התוס' לקמן ל"כ א' ד"ה לא, שהקשו אמאי לא השיב במתני' א"א מאביו בגוונא דנפלה לפניו אחות אשה ונתייבמה לאח השני ומתה

ש. והוא
מ. כ. ל.
: - וסוף
צדוקיות
ל. לחי
ש. ח. א.
ל. ח. א.
מ. ח. א.
ע"י
ה. ח. א.
ד. ח. א.
ג. ח. א.
ה. ח. א.
ק. ח. א.
ו. ח. א.
ז. ח. א.
ח. ח. א.

קיימא", והלא אין נפ"מ מפני מה נאקרה הזרה, להעיק
 הוא דהזרה אסורה כיון שנפטרה בנפילה ראשונה, וממילא
 הרי היא ערוה דאשת אח בנפילה שניה ופוט"ז, והא"ל
 בקולר אמרים שכיון דהזרה אסירה משום אש"א ממילא
 הרי לרה דידה במקום ערוה קיימא, ומה נלמד דלא
 היא סבא דרב אשי (וכבר נתבאר כל זאת לעיל סימן כ'
 אות ג' או"ק ג'. ועיי"ש בקוה"ע שכ' דלשון הגמ' לא
 משמע כן, ועיי"ש מ"כ לפרש בסבא דר"א), וא"כ גם לרב
 אשי קשיא ל"ל הכ' סבא מיפול' משום ערוה דאש"א,
 וכיחוד דעת החוס' ב' א' ד"ה עד בתירוק השני דנצי"ז
 לכו"ע בעי קרא, ולא נחלקו ר"י ור"א רק בדינא דעד סוף
 העולם, אי נלמד ג"כ מקרא או שהוא מסבא, וא"כ ודאי
 דקשה לכו"ע.

ד) והנה יעוין בלשון רש"י במשנה בד"ה כשם וכו' ק'
 צרת צרתה: "כשם שצרת בתו פטורה שנאסרה
 עליו משעת נפילה אחיו הראשון שנפלה עם בתו ופטורה
 בתו הימנו והרי היא עליו כאשת אח שיש לו בנים ואסורה
 לו עולמית, כך ז"ל פטורה זו פוטרתה, וטעמא דליף
 בגמ' מללרור של"ע פוט"ז", ופשוט ומשמעות הדברים
 היא דמחמת אותו פטור עלמו שפטורה הזרה בנפילה
 שניה, היינו מחמת היותה אש"א שאסורה עולמית, פוטרת
 נמי את צרתה. וא"כ מבואר שאמנם זהו יסוד הפטור של
 ז"ל. אלא שהקושיא היא ל"ל קרא לזה והא כן ראו ליהוה.
 ונמצא דהקושיא אינה - וכפי הנראה בלשון של הגרעק"א
 - דל"ל לפטור מחודש של ז"ל (שיש לעיין בגדרו), מיפול'
 משום ערוה אשת אח מן האב, אלא דל"ל לקרא דהזרה
 פוטרת מתורת אשת אח והלא הוא מילתא דפשיטא.
 ורבותינו ז"ל יישבו בזה ישוב יסודי (יעוין בחידושי הגר"ש
 הימן סי' א', ובחזו"א אהע"ז סי' ק"ל סק"ט, ובמשנה
 רבי אהרן להגרע"ק זוקללה"ה וכו' מו"ר הגר"י
 זללה"ה, ונדפסו הלום ב"חידושי רבי נחום" בדף ל"ב ע"א
 אות תקמ"ה, וב"שיעורי רבי נחום" סי' ד'), דאשת אח
 דזרה אין לה דין ערוה לפטור זרה, והיות והדברים
 מופיעים בקולר, על כן נעמיד ונברר שרש הדברים,
 בהרחבת ומוספת הביאור בס"ד.

ב

ישוב רבותינו דא"א דצרה אין לה דין ערוה
לפמו"צ

ישוב רבותינו דא"א דצרה אין לה דין ערוה לפמו"צ -
 ביאור הישוב בהרחב דבר - בפרשת עליה ולצדוד
 נאמרה תורת ערוה לאסור ולהפקיע יבום - כ"ה גם אי
 ערוה נופא ל"צ קרא - א"א אינה בכלל העריות כלפי
 זה גם בנונא שאינה מותרת - ד' הגר"ח נבי בעה"ת

אח מחמת האח המיבם שנופלה עכשו ליבום מהמתו והיא
 הלא פטורה [וכנ"ל דנימא דיש לה פטור ז"ע גם בנפילה
 שני, וכדנקט בקוה"ע סי' א' אות ב' וזאת ד' דיש לה
 פטור ז"ע גם בנפילה שני יעו"ש, וכן נפ"י ג' אות ט"ו].
 והיינו דזה פשיטא דלא קשיא מידי דהו"ל אשת אח דאש"א
 ממילא דלא פטרה. והרי זה כגדר בעלת התנאי [היינו אשה
 שנאסרה ע"מ שלא תנשא לפלטי ונשאה לאחריו של אותו
 פלטי, ומה כלא בנים, ונפלה לפניו, דאסורה להמיבם, כיון
 דע"י היבום יתבטל התנאי והרי היא אשת איש למפרע].
 דמבואר בחוס' לקמן י' א' ד"ה לעולם דאינה פוט"ז. והלא
 מוכרח מחוס' שם דחליטה מיהא ליתא בה ופטורה לגמרי,
 שהרי כתבו שם דלרבי דנפקא מולקתה שפיר פטורה צרת
 בעה"מ, והרי כ' חוס' ח' ב' ד"ה כל, דכל היכא דאיתרבו
 לחליטה הוה בכלל ולקתה, וא"כ כיון דפטורה מיבום וחליטה,
 נמצא דלית בה היתרא דא"א, וא"כ הפטור צרתה מדין
 א"א. ואמר בזה הגרע"ד כשם הגר"ח דכל דאסורה מחמת
 שאין בה מלות יבום שיתיר אותה ל"ת ערוה לפטור זרה,
 ולפיכך אין בעה"מ פוט"ז מתורת אשת אח. וא"כ ה"ה
 הכא כיון דאיסור אשת אח בא בחולדה מפטורה אין כחיה
 לפטור הזרה.

ג) והנה לכאורה היה נראה, וכבר עמדו בזה (יעוין
 בקוה"ע סי' ג' אות י"ד, דכ' דכן רגילים לפרש
 עיי"ש), דסברת הגרעק"א בפטור ז"ל היינו סבא דרב
 אשי בדף י"ג ע"א, דקאמר דפטורא דז"ל סבא היא זרה
 מ"ע אסירה דנמקום ערוה קיימא צרת זרה נמי במקום
 ערוה קיימא, והנה הוי צרת זרה נמי במקום ערוה
 קיימא, בפשוטו לאו אערוה הראשונה קאי אלא אצרה
 שהיא ערוה, וכדחזיק דהרי"ף (ג' א' בדפי הרי"ף)
 והרא"ש (סי' ח') והרמב"ן (במשנתנו ד"ה פטורות) גרסו
 בגמ' בדף י"ג ע"א "זרה מ"ע אסירה דנמקום ערוה קיימא
 ז"ל נמי במקום זרה קיימא", והיינו שגם הזרה היא
 כערוה ולפיכך פטורה צרתה, וה"נ הוא לחוס' אף שגרסו
 במקום ערוה קיימא מ"מ הכונה היא לצרה שהיא ערוה,
 וא"כ אפשר לפרש דהיינו שהיא ערוה דאשת אח כיון
 שנפטרה בנפילה ראשונה. אכן ממה שהגרעק"א לא הביא
 כל עיקר להא דרב אשי וגם דבריטב"א כתב (בדף י"ג שם
 ד"ה רב אשי) דגם רב יהודה ס"ל סבא דרב אשי ואך
 דהביא קרא לאסמכתא עיי"ש], חזיק דלא זו היא סבא
 דרב אשי. וכן מדייק בעלם לישנא דרב אשי דקאמר
 "סבא היא", דמשמע דהך דינא אי"ל ללומדו מקרא
 אלא סבא היא, ואם הכונה היא מטעם שהיא ערוה
 דאש"א, א"כ אי"ל לא לקרא ולא לסבא, דאין כאן שום
 דין חדש אלא היינו דינא דערוה פוט"ז, וכמו אש"א מאתו
 ואש"א שלהיב"ע, והיא היא, ומו דאם מטעם אש"א אתי
 עלה למה ל"י לאקדומי ז"רה מ"ע אסירה דנמקום ערוה